

การจัดการเรียนรู้บนฐานกระบวนการทัศนปฏิฐานนิยมในระบบโรงเรียน

Learning Management on Positivism in a School System

ณัฐฐา ชนะสิทธิ^{1*} พูนสุข อุดม² และ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ²

Nuttha Chanasit^{1*} Phunsuk Udom² and Montana Pipatpen²

¹นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

²อาจารย์ประจำ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹Graduated Student Department of Teaching in Science, Mathematics and Computer, Thaksin University

²Lecturer Department of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University

*Corresponding author, E-mail: TM_Pookpick@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาเคมีบนฐานกระบวนการทัศนปฏิฐานนิยมในระบบโรงเรียน: ปฏิบัติการสร้างควมหมายใหม่ในมิติการจัดการเรียนรู้และความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีบนกระบวนการทัศนปฏิฐานนิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาจากปรากฏการณ์จริงในชั้นเรียน ศึกษาตัวบทในรูปเอกสารนโยบายการศึกษา และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคือครูและนักเรียน จำนวน 11 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ระดับลึกและแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า เป้าหมายการศึกษาชาติที่เน้นการศึกษากายได้อุดมการณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติได้ใช้ระบบอำนาจที่เน้นการสั่งการ/ บังคับบัญชาจากบนลงล่าง และเป็นตัวกำหนดการบริหารงานภายในโรงเรียน ทำให้กดทับความเป็นตัวตนของโรงเรียน ครู และนักเรียน ครูมีพื้นที่แสดงความคิดเห็นน้อย อดิทัศนแห่งสถาบันต้องจัดการศึกษากายได้อำนาจสั่งการ ครูและนักเรียนต้องดำรงตนไม่ให้แปลกแยกจากอัตลักษณ์เดิม และพฤติกรรมกรเรียนรู้นักเรียนแสดงออกตามค่านิยมของสังคมและการจัดการเรียนรู้ที่ให้คุณค่ากับคะแนน การศึกษาที่เป็นไปตามข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษามุ่งสร้างกำลังคนสู่ตลาดแรงงานทำให้การจัดการเรียนรู้ถูกออกแบบเป็นชุดความรู้สำเร็จรูปที่ส่งผ่านไปยังนักเรียนและนำไปใช้ในสังคมอุตสาหกรรม ดังนั้นการวิจัยนี้ต้องการเปิดมุมมองและมิติใหม่ของการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างร่วมกันของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ซึ่งจะทำให้การเรียนที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ กระบวนการทัศนปฏิฐานนิยม

Abstract

This research article which is a part of the study, "Learning Management in Chemistry Based on Social Constructivism: A Novel Meaning Construction in Perspective of Management Learning and Achievement among 10th Grade Students," aims to analyze condition of process in management on positivism among 10th grade

students. This research was conducted through participatory action research and classroom observation, review of educational policy, and an in-depth interview with informants who were teachers and students. Then, students' learning behavior was recorded. The findings of the study revealed that the national education goals focusing on education under the ideological development of national economy emphasizes authority and order from the top management. The policy caused school administrators to control teachers and students. This led the identities of the school, teachers, and students to be hidden; consequently, they had little opportunity to express their opinions and identities. Institutes' Identities should not be controlled by the authority of the government; teachers and students should not be isolated from their original identities. Students' learning behavior must be reflected through their personal expression based on the values of the society and learning management in which scores are considered to be matters. Thus, this research would be a new dimension of learning experience shared by teachers and students leading to valuable and meaningful learning management.

Keywords: Learning management, Positivism paradigm

1. บทนำ

การศึกษาไทยได้ดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับเติบโตของสังคมอุตสาหกรรมทำให้การจัดการศึกษามุ่งผลิตคนให้เป็นแรงงาน ให้กลายเป็นคนที่มีโลกทัศน์แบบอุตสาหกรรมโดยลดทอนการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังที่ปรากฏในโรงเรียนไทยคือ นักเรียนจะได้รับชุดความรู้สำเร็จรูปที่พร้อมตอบสนองความต้องการตลาดแรงงานและเป็นไปตามแบบแผนของหลักสูตรที่ถูกออกแบบภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนถูกจำแนกเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แตกย่อยเป็นรายวิชาและแต่ละวิชาถูกกำหนดด้วยมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด แล้วถูกส่งตรงไปยังนักเรียนในฐานะผู้รับการกระทำ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนที่ถูกแยกส่วนและถูกวางเป็นรูปแบบ (Pattern) ดังนั้นจึงไม่แปลกสำหรับนักเรียนไทยที่ถูกขนานนามว่า “คิดไม่เป็น” เพราะตัวความรู้ที่สอนในระบบโรงเรียนมุ่งสอนให้นักเรียนคิดตามหรือลอกเลียนแบบ แต่ไม่ได้ถูกสอนให้คิดเป็นหรือคิดสร้างสรรค์ และการจะถูกเรียกว่า “คนมีความรู้” หรือ “คนเก่ง” จะต้องเป็นบุคคลที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนเท่านั้น

หลายหน่วยงานมองเห็นปัญหาการศึกษาและหาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาเช่น รัฐบาลประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้ประเทศก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางและก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง การนำงานวิจัยของอุดมศึกษามาใช้จริงเพราะอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการชี้นำสังคม (เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์โพธิ์, 2559) สำหรับครูผู้สอนในฐานะผู้ปฏิบัติกรจำเป็นต้องหาแนวทางในการปฏิรูปวิธีการสร้างความรู้รวมทั้งวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนคือต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้จากเน้นเพียงให้รู้วิชาเป็นรู้วิชาและพัฒนาทักษะที่ซับซ้อนที่เรียกว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) และใช้การสอบเป็นเพียงเครื่องมือกระตุ้นหรือส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า (Formative Assessment) ของครูและนักเรียน นำจุดเด่นจุดด้อยมาปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูหรือวิธีการเรียนของตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2555) เนื่องจากมนุษย์ต้องเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์โดยใช้ความเป็นมนุษย์เป็นตัวตนในการศึกษา แต่การศึกษาไทยถูกรอบงำให้เชื่อมั่นในการแสวงหาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ภายใต้กระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม (Positivism Paradigm) โดยเชื่อว่าการใช้วิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้นจะทำให้ได้มาซึ่งความรู้ที่แท้จริงและความรู้ที่ได้คือ ภาพตัวแทนของความจริง (Truth) หรือความจริงที่ถูกต้องและเป็น สิ่งสากลคือเป็นความจริงในทุกบริบท (นภการณ ะวานนท์, 2550) รวมทั้งเชื่อว่าความจริงนั้นมีอยู่อย่างเป็นเอกเทศ และความรู้คือการแสวงหาและค้นพบความจริงนั้น โดยทุกสิ่งทุกอย่างมีกฎเกณฑ์ของความจริง และผู้รู้คือผู้ค้นพบกฎเกณฑ์นั้น หรืออะไรที่จริง ๆ แล้วคือความรู้ที่ถูกต้องแท้จริง (วีระ สมบูรณ์, 2541)

ผู้วิจัยในฐานะนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โครงการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและภาษา (SMA) โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา มีความสนใจทำวิจัยทางการศึกษาที่อยู่บนฐานคิดกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม ซึ่งเป็นการวิจัยที่แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากซึ่งตั้งอยู่บนกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยม โดยมองว่าความรู้และความจริงเกิดจากตัวผู้วิจัย นักเรียน และครูที่เลี้ยง โดยทั้งหมดนี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการเรียนรู้รวมทั้งให้ความสำคัญและคุณค่ากับปรากฏการณ์ในชั้นเรียนอย่างมีความหมาย และให้ความหมายความสำเร็จที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างสร้งความรู้มากกว่าการวัดและประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ แล้วนำผลการประเมินมาตีค่าเป็นตัวเลขเพื่อชี้วัดความรู้ความสามารถนักเรียน รวมทั้งมีความเชื่อว่า ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกิดจากการเรียนรู้ การตีความและการให้ความหมายที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน การวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจปรับเปลี่ยนมุมมองและการสร้างความรู้วิชาเคมีของนักเรียนผ่านวิธีการต่าง ๆ ที่ไม่ได้ลดทอนเหลือเพียงเทคนิควิธีการสอน แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่ได้มาของความรู้ โดยผู้วิจัยจะเรียกว่า “การสร้างสร้งความรู้” ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีที่ต้องเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมซึ่งตั้งอยู่บนกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยมไปสู่การสร้างความหมายใหม่ในการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นอย่างไร การเปลี่ยนบทบาทครูและนักเรียนจากผู้รองรับนโยบาย คำสั่ง รวมถึงผู้ปฏิบัติตามไปสู่การเป็นอัตลักษณ์แห่งตนในบริบทโรงเรียนเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีบนกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่นำไปสู่การสร้างมิติใหม่ของการจัดการเรียนรู้

3. อุปกรณ์และวิธีการ/ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยได้เกิดขึ้นตั้งแต่ผู้วิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและสิ้นสุดลงเมื่อหมดสถานภาพการเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการวิจัยไปทำไปพร้อม ๆ กับภาระงานที่ได้รับผิดชอบในโรงเรียน ไม่ได้กระทำแบบแยกส่วน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและศึกษาปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนแบบองค์รวม (Holistic Perspective) แล้วทำความเข้าใจ อธิบาย ตีความ ตั้งคำถามและวิพากษ์ภายใต้ความเชื่อบนกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม ซึ่งเป็นการสะท้อนทัศนะทางความคิดที่แตกต่างจากวิธีวิทยาแบบปฏิฐานนิยม เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่ามนุษย์สร้างความจริงจากการตีความและการให้ความหมายโดยเชื่อมโยงกับบริบทของบุคคล จนเกิดเป็นชุดของความจริงที่เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และ โลก นอกจากนี้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เป็นวิธีการที่เน้นศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดยยึดหลักการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ทั้งคำนิยาม ความคิด ความเชื่อ ทัศนะ รวมทั้ง

คำอธิบายพฤติกรรม จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสร้างมโนทัศน์ความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์ทางสังคม

ในวิธีการดำเนินการวิจัยได้กำหนดรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่ทรงความรู้ มีประสบการณ์ มีแนวความคิดที่น่าสนใจ ใช้วิธีการเลือกภายใต้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) เริ่มต้นจากการเข้าถึงปรากฏการณ์จริงในโรงเรียนและในชั้นเรียน ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โครงการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและภาษา จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องคือครู จำนวน 4 คน ภายใต้บริบทของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา รวมจำนวน 11 คน ทั้งนี้การสัมภาษณ์ได้กระทำไปพร้อม ๆ กับการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจะกระทำในระหว่างเก็บข้อมูลซึ่งคือการถอดและพิมพ์บทสัมภาษณ์ แล้วนำประเด็นที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสรุปข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับเงื่อนไขที่กำหนดการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยข้อสรุปเบื้องต้นนี้จะเป็นตัวกำหนดว่ายังต้องการข้อมูลอะไรจากแหล่งใดหรือจากใครอีกบ้าง เพื่อนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนหรือยืนยันข้อสรุปเบื้องต้น โดยกระบวนการนี้จะดำเนินการเรื่อย ๆ จนกว่าข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว และการเก็บข้อมูลจะสิ้นสุดกระบวนการ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสัมภาษณ์จะมีแนวคำถามการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพูดคุย มีการกำหนดแนวคำถามเป็นหัวข้อกว้าง ๆ และเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ มีการเปิดประเด็นการสนทนาเพื่อให้สามารถเข้าถึงปรากฏการณ์ที่เปิดกว้างและครอบคลุมประเด็นที่สนใจ โดยแบบสัมภาษณ์มี 2 ลักษณะคือ แนวคำถามการสัมภาษณ์ระดับลึกสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเรียน โดยทั้ง 2 ลักษณะ จะใช้เวลาสัมภาษณ์แตกต่างกัน ขึ้นกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละรายที่ต้องการถ่ายทอดให้แก่ผู้วิจัย แต่โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที และภาษาในการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนจะเป็นภาษาง่าย ตรงประเด็นและไม่ซับซ้อนเพื่อให้เด็กนักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างครอบคลุม ในการสัมภาษณ์ทุกครั้งจะมีการบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำมาถอดความแบบคำต่อคำและพิมพ์บทสัมภาษณ์ทั้งหมดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตีความอย่างละเอียด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากตัวบท (Text) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนองเชิงทฤษฎี (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ, 2559) และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย จึงจำเป็นต้องอาศัยการตั้งคำถามต่อการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่ทำให้ผลผลิตกลายเป็นเพียงวัตถุที่คอยรับการป้อนหรือรอคำสั่งจากครูที่ถูกนิยามว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และการประเมินความสำเร็จการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการสอบ รวมถึงการวิพากษ์โดยอาศัยทัศนะเชิงทฤษฎีที่มีความหลากหลาย (Multi Theoretical Perspective) เพื่อให้มองเห็นความซับซ้อนทางโครงสร้างที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการศึกษาของรัฐและมีภาคปฏิบัติทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อนโยบายของการศึกษา ตลอดจนการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้บนฐานคิดกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคมเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคความรู้อาชีพของ

นักเรียน ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงต้องให้ความสำคัญกับการเลือกข้อมูลที่จะใช้เป็นตัวบท (Text) และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยซึ่งข้อมูลที่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์กับผู้วิจัย

4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน การสัมภาษณ์นักเรียนและครูโดยใช้แบบสัมภาษณ์ระดับลึก จำนวน 11 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารทางการศึกษาคือ นโยบายทางการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา และข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน พบว่าเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้บนกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยมในระบบโรงเรียน มีดังนี้

4.1 เงื่อนไขด้านเป้าหมายการศึกษาชาติที่ส่งผ่านมายังโรงเรียน

การพัฒนาประเทศสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้ระบบโรงเรียนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองให้เห็นความสำคัญของความทันสมัย โดยมีรัฐควบคุมทางด้านนโยบาย จัดการสนับสนุนทรัพยากร ความรู้ถูกส่งผ่านมาจากส่วนกลาง ซึ่งโรงเรียนแบบนี้ไม่เปิดโอกาสให้ความรู้แบบแผนอื่นปรากฏ โดยครูเป็นส่วนสำคัญของการควบคุมนักเรียนผ่านหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) คือการครอบงำไม่ให้นักเรียนรู้ตัวด้วยการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับหลักสูตรอุดมการณ์ และโครงสร้างเศรษฐกิจ ทั้งนี้เชื่อว่าการทำเช่นนี้จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการศึกษา (Apple, 1979) จากการพูดคุยกับคุณครูที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...การศึกษาไทยได้วางเป้าหมายการศึกษาเป็นเป้าหมายของประเทศ ส่วนนโยบายทางการศึกษาก็จะเปลี่ยนแปลงตามคณะรัฐบาล เมื่อรัฐบาลชุดนี้ต้องการแบบนี้ทำให้เรื่องก่อนหน้านี้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา บางทีครูปรับตัวไม่ทันนะ...”

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มักเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และมีการทดลองผิดลองถูกโดยนโยบายที่ปรากฏในรูปนโยบาย ดังบทสัมภาษณ์ครูท่านหนึ่งว่า

“...เวลาการที่มีนโยบายจะต้องทำอะไรเช่น ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มีนโยบายอะไรให้ทำ มีหลักสูตรออกมา มีการสอนแบบบูรณาการออกมา คือไม่ว่าอะไรที่นายสั่งมา โรงเรียนต้องตอบรับอยู่แล้ว อ่า... นะคะ แต่ว่าทุกนโยบายก็ต้องบอกว่า... มันก็ต้องถึงผู้เรียน หนะ... ถามว่าตอบโจทย์ครูมั๊ย ก็มีบ้างนะที่ครูบางคนก็มิได้ประโยชน์บ้างเรื่อง แต่ในหลายเรื่องต้องบอกว่ามันเป็นภาระเพิ่มภาระงานคุณครู...”

หลักสูตรที่ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้มักเป็นการตัดแปะความรู้มาจากภายนอก (ต่างประเทศ) ในรูปของวิชาในตำรา เกิดเป็นการศึกษาที่เอาวิชาในตำราเป็นตัวตั้ง และการศึกษาไทยกลายเป็นท่องหนังสือหรือถ่ายทอดความรู้จากหนังสือเป็นสำคัญ จึงพลัดตกสู่มนต์เสน่ห์การศึกษาที่คับแคบและแยกส่วน ไม่เข้าใจชีวิตและสังคมกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญา (ประเวศ วะสี, 2553) ดังที่ นักเรียน ก. ซึ่งเป็นผลผลิตการศึกษาจากระบบโรงเรียนกล่าวว่า “สำหรับหนู หนูคิดว่า ในชีวิตประจำวันของเรา ก็จะมีเคมีมาเกี่ยวข้องอยู่แล้ว แต่คือ เราจะอาบน้ำถูสบู่ แล้วเราก็บอกไอ้ไฮดรอกไซด์ของสบู่เป็นแบบนี้ แบบนั้น มันก็ไม่ใช่ว่าใคร สบู่มีสมบัติเป็นเบส นี่ผงซักฟอกสูตรเคมีว่าอย่างไร มันไม่จำเป็น (หัวเราะ) แต่แค่ให้เราทราบว่าในชีวิตประจำวันเราก็มีเคมีมาเกี่ยวข้อง หนูว่ามันก็โอเคแล้ว”

4.2 เงื่อนไขด้านการจัดการบริหารงานของโรงเรียน

จากทำเนียบผู้บริหารของโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2559 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหาร 2 ชุด เนื่องจากมีการเกษียณอายุราชการผู้บริหาร 2 ตำแหน่ง ทำให้การจัดการและบริหารงานภายในโรงเรียนมีการ

เปลี่ยนแปลง แต่สิ่งที่คงเดิมคือ ระบบอำนาจ Top Down เน้นการสั่งการ กำหนดกรอบ กำหนดตัวชี้วัดลงไปเป็นการปิด ความริเริ่มอย่างหลากหลายของผู้เกี่ยวข้องคือ ครูผู้ปฏิบัติการ (ประเวศ วะสี, 2553) ขณะเดียวกันครูได้ผูกติดอำนาจกับ นักเรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมุมมองการบริหารงานราชการแบบเก่า ดังเช่นที่คุณครูวิทยาศาสตร์ท่าน หนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ที่นี่ เรามีช่องว่างระหว่างครูและฝ่ายบริหาร เพราะเราไม่ค่อยได้พูดคุยและแก้ปัญหา ร่วมกัน คำสั่งที่เค้าจะออกมาหรืองานที่เค้าจะออกมาควรจะคุยกัน แล้วก็เดินไปด้วยกัน เพราะเป้าหมายที่สำคัญก็คือผล ที่เกิดกับตัวนักเรียน...”

จากช่องว่างระหว่างฝ่ายบริหารและครูทำให้การตัดสินใจของฝ่ายบริหารส่งผลโดยตรงกับนักเรียน ทำให้การ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ถูกปิดกั้นด้วยปัจจัยต่าง ๆ สะท้อนได้จากกรณีที่คุณครูท่านหนึ่งสะท้อนไว้ว่า

“ฝ่ายบริหารอยากให้ครูในโรงเรียนใช้ระบบ DLIT เพื่อลดการใช้กระดาษ แต่บริบทหลาย ๆ อย่าง ไม่เอื้อต่อ การนำ DLIT ไปใช้ในการเรียนการสอนเช่น ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ นักเรียนบางคนไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ อะไรพวกนี้ สุดท้ายตอนนี้ DLIT ก็ใช้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร อีกอย่างครูบางคนใช้งานไม่เป็นถึงเมื่ออบรมแล้ว แต่เค้าใช้ไม่ เป็น ครูว่าฝ่ายบริหารควรเริ่มให้ใช้ทีละน้อย ๆ กำหนดเป้าหมายเลยว่าควรให้ใช้กี่เปอร์เซ็นต์”

4.3 เงื่อนไขด้านอัตลักษณ์แห่งสถาบัน

สถาบันการศึกษาแห่งนี้ถูกก่อตั้งมาเป็นเวลามากกว่า 100 ปี และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระ นามาลิขของรัชกาลที่ 6 เป็นนามของโรงเรียนเพื่อเฉลิมพระเกียรติแก่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ทิศนะในการดำรงตนของครูและนักเรียนตั้งอยู่บนความภูมิใจในสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ สถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้งโรงเรียนปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า เป็นผู้นำ ทำประโยชน์ และ อัตลักษณ์สถาบันคือ ไหว้ครู เชิดชูสถาบัน ผูกพันพี่น้องพ้องมิตร มีจิตสาธารณะ สิ่งเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดในพิธีบายศรีสู่ขวัญ งานปฐมนิเทศนักเรียนเข้าใหม่ทุกคน และเกิดเป็นวัฒนธรรมสถาบัน นอกจากนี้เกียรติภูมิที่สะสมจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการการันตีคุณงามความดีของผลผลิตสถาบัน สะท้อนได้จากคำสัมภาษณ์นักเรียนนักเรียน บ. ซึ่งเข้าเรียนที่นี่ ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ว่า “...หนูมาจากพัทลุง หนูก็คิดว่าเนื้อหาต้องเข้มข้น อีกอย่างพอมายูที่นี่เค้าจะปลูกฝังให้ รักสถาบัน ส่งเสริมการเป็นที่เป็นน้อม คือวิชาการก็ส่วนหนึ่ง แต่ความรักใคร่กลมเกลียวระหว่างพี่กับน้องแน่นมาก ซึ่งโรงเรียนอื่นอาจจะเน้นวิชาการอย่างเดียวจนจบไปแล้วก็เฉย ๆ อาจจะมีแค่รุ่นพี่รุ่นน้อง แต่สำหรับที่นี่คือ มันคือ เลือดน้ำเงินขาว (ยิ้ม)”

ภายใต้เป้าหมายการศึกษาไทยได้สร้างมายาคติในระบบคุณค่าด้วยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น พื้นฐาน (O-NET) และผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในคณะที่ได้รับการยกย่องทางสังคมอย่างคณะแพทยศาสตร์หรือ คณะทันตแพทย์ ทำให้โรงเรียนต้องส่งเสริมและสนับสนุนผลงานการศึกษาควบคู่กับการปลูกฝังอัตลักษณ์แห่งสถาบัน ให้เกิดกับนักเรียนอย่างคู่ขนานกันไป นั่นคือให้ความสำคัญทั้ง 2 ด้าน แต่ผลปฏิบัติการของโรงเรียนเป็นไปตามบท สัมภาษณ์ของคุณครูท่านหนึ่งว่า “ก็ดูคะแนน โอเน็ต ดูผลของการสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ต้องบอกก่อนว่าโรงเรียนเรา ไม่ใช่โรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคใหญ่ โรงเรียนไม่ได้ตั้งเป้าหมายว่าเด็กต้องเก่ง ต้องเลิศ ... เหมือนสมเด็จพระ รัชกาลที่ 6 ท่านบอกว่าท่านไม่ต้องการคนเก่ง ต้องการลูกผู้ชายที่เป็นพลเมืองดี เป็นคนที่ดี เพราะฉะนั้นโรงเรียนไม่ได้ตั้งเป้าไว้สูง ว่าต้องได้แพทย์ก็คน จะต้องเข้ามหาวิทยาลัยมีชื่อเสียง โรงเรียนไม่ได้ตั้งเป้าแบบนั้น”

ในขณะที่เดียวกันครูในฐานะผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ไม่ได้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กดดันหรือยึดเยียด ภาวะความเครียดความคาดหวังแก่นักเรียน แต่จะปลูกฝังให้นักเรียนเรียนรู้แบบช่วยเหลือและพึ่งพากัน สะท้อนได้จากการพูดคุยกับคุณครูท่านหนึ่งว่า “...ที่นี่ ครูจะบอกนักเรียนเสมอว่า เราจะไม่มีทิ้งใครไว้ข้างหลังเด็ดขาด...”

4.4 เจาะใจด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนขณะจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยในฐานะนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รายวิชาเคมีเพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโครงการพัฒนา นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษา พบว่า นักเรียนตั้งใจเรียนแต่ไม่มีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนรู้ หากครูสั่งการให้ทำอะไรก็จะทำ แต่หากไม่สั่งก็จะไม่ทำ และนักเรียนจะให้คุณค่าของบทเรียนเมื่อครูบอกว่า “เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับเรานะ ต้องทำความเข้าใจให้ดี ๆ” หรือเมื่อทราบจากรุ่นพี่ว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยาก ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนเช่น การยกมือตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็นจะเกิดขึ้นน้อยมาก สาเหตุหนึ่งทราบจากการสัมภาษณ์ นักเรียน บ. ว่า บางทีก็กลัวเพื่อนจะ อู๋ดี ๆ ครูก็ถามว่า ใครไม่เข้าใจอะไรแบบนี้คือ ถามว่ามีไหมเด็กที่ไม่เข้าใจ จริง ๆ ก็มีอยู่แล้ว แต่เค้าจะเสนอหน้าว่า ครูคะหนูไม่เข้าใจ บางคนก็ไม่มั่นใจหน้าพอจะคะ”

ในทางกลับกันเมื่อผู้วิจัยนำกิจกรรมมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เช่น กิจกรรมเชมซี (เคมี) นำโชค เรื่อง สารละลาย (ภาคคำนวณ) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนฝึกทำ โจทย์และแบบฝึกหัดที่หลากหลาย เพราะหากผู้วิจัย มอบหมายให้นักเรียนทำด้วยตนเองในห้องเรียนหรือการบ้าน จะมีนักเรียนเพียงไม่กี่คนที่ฝึกทำ โจทย์ที่มอบหมาย ดังนั้นผู้วิจัยต้องมีกิจกรรมที่ใหม่อยู่ตลอดเพื่อให้นักเรียนกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น หลังจากหมด คาบเรียนที่ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเชมซี (เคมี) นำโชค ขณะที่ผู้วิจัยกำลังเก็บของออกจากห้องเรียน นักเรียน จ. เข้ามาพูดคุย กับผู้วิจัยด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “ครูคะ วันนี้สนุกจังเลย กิจกรรมแปลกดี สนุกด้วย ได้ความรู้ด้วย หนูชอบมากเลยคะ คราวหน้าครูมีกิจกรรมใหม่ ๆ มาให้หนูเล่นอีกนะคะ”

แต่ในขณะที่เดียวกันนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่ได้ให้คุณค่าของกระบวนการจัดการเรียนรู้ แต่จะให้ความสำคัญกับ ผลลัพธ์ซึ่งก็คือคะแนนสอบ ดังที่ นักเรียน ข. พยายามจะยื่นคะแนนให้ผู้วิจัยนำแนวข้อสอบมาให้ว่า “...อยากได้แบบเอา ไปใช้สอบได้จริง ๆ แบบก็ควรมีความเชื่อมโยงกับข้อสอบโดยตรงบ้าง ขอเลยจริง ๆ อยากให้เน้นย้ำเอาแบบชัด ๆ กับ สิ่งที่จะใช้สอบ แต่ขอแบบฝึกหัดเชื่อมโยงกับข้อสอบบ้างครับครู ข้อสอบครูเปลี่ยนตัวเลขก็ได้...”

5. การอภิปรายผล

การมองเห็นเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้บนกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยมในระบบโรงเรียนดังที่ปรากฏข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึง เครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการสร้างความมั่นคง ความเติบโตแก่ระบบเศรษฐกิจระบบทุนนิยมของ สังคมอุตสาหกรรม โดยใช้โรงเรียนเป็นพื้นที่พิเศษในการผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางและพร้อม เป็นคนทันสมัยที่มีโลกทัศน์แบบอุตสาหกรรม ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อรับใช้ชีวิตของผู้เรียน (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ, 2556) การปิดกั้นพื้นที่ทางความคิดไม่ทำให้โรงเรียนได้มีโอกาสตั้งคำถามในตัวนักเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศตามความ ถนัด หรือการสร้างจุดเด่นของโรงเรียนด้วยบริบทที่แท้จริง ที่ไม่ได้ถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขของรัฐ ไม่ถูกกำหนดด้วย คะแนนโอเน็ตของโรงเรียนหรือผลการจัดอันดับของโรงเรียนดี การสร้างข้อกำหนดเหล่านี้จึงได้นิยามคำว่าคนเก่ง โดย การตัดสินจากผลคะแนนหรือเกรดซึ่งเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้จากการเรียนรู้ ทำให้เกิดสถาบันกวดวิชาจำนวนมากเพื่อ

ตอบโจทย์สังคมในเรื่องนี้ เพราะการแก้งข้อสอบเป็นวิธีการที่ดีที่จะช่วยให้นักเรียนได้คะแนนดีและถูกนิยามว่าเป็นคนเก่งได้ง่าย แต่มองข้ามกระบวนการที่ได้มาของความรู้ ท้ายที่สุดการเรียนก็ไม่ได้มีความหมายต่อผู้เรียนเพราะทุกอย่างที่เรียนมักเป็นการเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่การเรียนที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

ภายใต้วิธีการคิดเหล่านี้เกิดจากการรับคำสั่งจากคนมีอำนาจลงมาโดยไม่มีปากเสียงใด ๆ และเมื่อเข้าสู่บริบทของโรงเรียนผู้รับคำสั่ง/นโยบาย ก็มักใช้วิธีการถ่ายโอนอำนาจอีกครั้งไปยังคณะครูและผู้บริหารในโรงเรียน พฤติกรรมการใช้อำนาจนำพาความคิดของผู้มีอำนาจเกิดขึ้นในทุก ๆ องค์การเพราะสังคมไทยเป็นสังคมทางดิ่งคือ มีความสัมพันธ์ระหว่างคนมีอำนาจข้างบนกับคนไม่มีอำนาจข้างล่าง สิ่งนี้จะทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปทางลบ มีการเรียนรู้ที่น้อย ขาดความเป็นธรรมชาติ (ประเวศ วะสี, 2553) เงื่อนไขนี้เป็นการปิดกั้นทางความคิดของครูชั้นผู้น้อยที่มีอุดมการณ์ แต่ไม่มีปากเสียง อีกทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้รับมอบหมายแม้บางครั้งไม่เต็มใจหรือมีข้อกังขาใด ๆ ก็ตาม หากสังคมการศึกษาไม่สามารถทำลายกำแพงของอัตตาคนมีอำนาจได้ การสร้างความเป็นประชาสังคมในสังคมก็คงเกิดขึ้นได้ยากในสังคมไทย

การก่อเกิดของโรงเรียนมักเกิดจากความร่วมมือของชุมชนเป็นหลัก และเมื่ออายุของสถาบันเพิ่มขึ้นจะทำให้แสดงออกถึงอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ประจำโรงเรียนนั้น ๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านดนตรี ด้านศิลปะ หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมของสถาบัน สิ่งเหล่านี้ถูกหล่อหลอมและสร้างสรรค์ด้วยเวลาที่ยาวนาน แต่ท้ายที่สุดการสะสมสิ่งเหล่านี้ อาจจะเลือนหายไป เพียงเพราะโรงเรียนต้องออกแบบหรือดำเนินการให้เป็นไปตามสิ่งที่รัฐกำหนดไว้และกลายเป็นข้อกำหนดของการศึกษา เช่นการประเมินคุณภาพในการจัดการเรียนรู้โดยประเมินจากคะแนนโอเน็ตในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการตอบรับความต้องการของผู้ปกครองที่มุ่งหวังอยากให้ลูกเข้ามาเรียนแล้วสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยในคณะที่สังคมยกย่อง ด้วยเงื่อนไขหรือภาวะกดดันที่กระทำกับโรงเรียน ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเปิดพื้นที่ให้นักเรียนใช้ศักยภาพในการสร้างสรรค์ความสามารถได้เท่าที่ควรหรืออาจจะไม่สามารถทำได้เลย แต่สิ่งที่นักเรียนได้รับคือสาระวิชาการแบบท่องจำและการถูกคาดหวังจากโรงเรียนให้สอบได้คะแนนสูง/ คณะที่สังคมยกย่อง แล้วความสุขที่แท้จริงในการเรียนที่นักเรียนควรจะได้รับจากโรงเรียนคืออะไร สามารถหาได้จากพื้นที่ใดของโรงเรียน

แนวคิดการศึกษาสมัยใหม่ของไทยเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยวิธีการต่อทอความรู้จากยุโรปมาไทยและยังคงเป็นลักษณะนี้จนถึงวันนี้ (ประเวศ วะสี, 2553) นั่นคือนักเรียนคุ้นชินกับการจัดการศึกษาดังกล่าวและเรียนเพื่อสอบ เรียนเพื่อหวังผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการตัดสินด้วยคะแนน ในชั้นเรียนจริง ๆ จึงมักเห็นการทุจริตการสอบเพราะหากลอกข้อสอบแล้ว ครูจับผิดไม่ได้ และได้คะแนนสูงก็จะสื่อถึงความสำเร็จในการเรียน เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่าครูมักใช้การบรรยายซึ่งเป็นการสอนที่สามารถป้อนความรู้ให้ครบตามสาระสำคัญที่หลักสูตรกำหนด ทำให้บรรยากาศการเรียนเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง/ วัน นักเรียนเคยชินกับการนั่งรอรับความรู้จากครู แล้วทดสอบความรู้ ความเข้าใจด้วยการสอบ นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของตนเอง รวมทั้งมีโอกาสรสร้างความรู้ด้วยตนเองน้อย ซึ่งเป็นการลดศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ แต่หากการจัดการเรียนรู้เกิดจากการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของนักเรียน โดยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์แล้ว นำมาตีความร่วมกันในบริบทของชั้นเรียนจะให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ได้จนเกิดเป็นชุดความรู้ใหม่ (วิเชียร ไชยบัง, 2551) รวมทั้งระบบการศึกษาควรเลิกใช้นักเรียนเป็นหมากในการเล่นเกมหมากฮอสการศึกษาเพียง

เพราะอยากลองผิดลองถูก โดยลอกเลียนแบบการจัดการศึกษาของต่างประเทศที่อยู่ต่างบริบทกับโรงเรียนในไทย แต่ควรหันมาเปิดพื้นที่ความคิดและบทบาทในการตัดสินใจของครูเพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ที่แท้จริงมากกว่า

6. บทสรุป

เงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่ถูกกำกับด้วยเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติซึ่งวางอยู่บนกระบวนการที่สนับสนุน สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของการศึกษาที่เข้ามาจัดกระทำกับโรงเรียน ครู และนักเรียน ทำให้กลายเป็นโครงสร้างการศึกษาที่ถูกแช่แข็ง บทบาทของโรงเรียนเป็นเพียงสถานที่รองรับนโยบายและผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานในชุมชนเมือง ฐานะและตำแหน่งครูเป็นเพียงวัตถุที่รอคอยคำสั่งการจากผู้มีอำนาจ (เนชันนา พิตช์เน่ย์, 2557) และนักเรียนเป็นวัตถุดิบที่พร้อมถูกกระทำผ่านกระบวนการผลิตของโรงเรียน โดยเงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้บนกระบวนการที่สนับสนุนในระบบโรงเรียนทั้ง 4 เงื่อนไข มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์คล้ายปฏิกิริยาลูกโซ่ สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการศึกษาไทยที่จำเป็นในการปรับเปลี่ยนฐานคิด โดยเฉพาะการพิจารณาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทมากกว่าการยึดติดกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด บทบาทของการเป็นครูต้องเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้จากสิ่งที่ไม่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัวนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน มากกว่าการเรียนรู้เพื่อสอบ การกล้าทำหรือกล้าเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้โดยครูต้องเริ่มจากการมีอิสรภาพและความเสมอภาคภายในโรงเรียนเพื่อให้กลไกการทำงานดำเนินได้ด้วยดี และเมื่อครูมีพื้นที่ในการแสดงศักยภาพ/ความสามารถ จะทำให้นักเรียนมีโอกาสในการสร้างสรรคความรู้ได้ด้วยตนเอง การให้คุณค่าและความหมายแก่ผู้เรียน จะทำให้เกิดการสร้างความรู้ชุดใหม่ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีนัยสำคัญแก่ผู้เรียนมากขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากบัณฑิตศึกษาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2560

8. เอกสารอ้างอิง

- นภกรณีย์ หนองนนท์. (2550). การสร้างความรู้ภายใต้กระบวนการที่สร้างสรรค์สังคม. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 3(3), 1-24.
- ปาล์มเมอร์, ปาร์กเกอร์ เจ. (2557). *กล้าที่จะสอน การสำรวจโลกภายในของชีวิตครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). แปลโดย ป.ล.จ.จ.ก. *The Courage to Teach : Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*. แปลโดย เพ็ญญา หงส์ทอง และณัฐพร วัจวิญญู. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2553). *ระบบการศึกษาที่แก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- แฟร์รี่, เปาโล. (2547). *ครูในฐานะผู้ทำงานวัฒนธรรม* (แปลจาก *Teacher as Cultural Workers* แปลโดย สดิส ชันติวรงค์). กรุงเทพฯ: สามลดา.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2556). ปฏิบัติการสร้างสรรค์ความหมายของการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองทางความรู้ในชุมชนไทย. *การประชุมวิชาการระดับชาติศรีนครินทรวิโรฒวิชาการ ครั้งที่ 7*, 256-269.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2557). ทบทวนอัตลักษณ์แห่งตัวตนของครูภายใต้วิถีคิดของการศึกษาศสมัยใหม่. *พฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 301-319.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2559). การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล. ใน *โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ*, (น. 14-61). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิเชียร ไชยบัง. (2551). *สารคดีการศึกษา*. นุริรัมย์: อภิชาธิการพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วีระ สมบูรณ์. (2541). *ความไม่รู้ไร้พรมแดน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

เสาวลักษณ์ พิสิษฐไพบูลย์. (2559, ตุลาคม 14). *ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0*. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://http://www.thaihealth.or.th>.

Apple, Michael W. (1979). *Ideology and Curriculum*. London: Routledge and KeganPaul.